

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu được khái niệm *Vẽ theo mẫu* và cách tiến hành bài vẽ theo mẫu.
- HS vận dụng những hiểu biết về phương pháp chung vào bài vẽ theo mẫu.
- Hình thành ở HS cách nhìn, cách làm việc khoa học.

II - CHUẨN BỊ

1. Tài liệu tham khảo

- Nguyễn Quốc Toàn, *Phương pháp giảng dạy Mĩ thuật* (Giáo trình đào tạo GV THCS hệ CĐSP), NXB Giáo dục, tái bản 2001, tr 40 - 49, Phần *Phương pháp dạy vẽ theo mẫu*.
- Nguyễn Quốc Toàn - Nguyễn Lăng Bình - Triệu Khắc Lê, *Mĩ thuật và phương pháp dạy - học*, Tập hai (Giáo trình đào tạo GV Tiểu học hệ CĐSP và SP 12 + 2), NXB Giáo dục, tái bản 2001, Phần *Phương pháp vẽ theo mẫu*.

2. Đồ dùng dạy - học

Giáo viên

- ĐDDH MT 6.
- Một vài tranh hướng dẫn cách vẽ mẫu khác nhau.
- Một số đồ vật khác nhau để làm mẫu (lọ, chai, hộp...)
- Một số bài vẽ của họa sĩ, của HS.

Học sinh

- Một số đồ vật : hình hộp, chai, lọ...

3. Phương pháp dạy - học

- Minh họa (ĐDDH).
- Vấn đáp.
- Luyện tập.

III - GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY - HỌC

Hoạt động 1

Tìm hiểu khái niệm "Vẽ theo mẫu"

- GV đặt mẫu lên bàn : một cái ca, một cái chai và quả rồi yêu cầu HS quan sát mẫu và theo dõi GV vẽ trên bảng :
 - + Vẽ chi tiết quai ca trước và dừng lại.
 - + Vẽ từng đồ vật : vẽ quả trước và dừng lại.
 - GV đặt câu hỏi :
 - + Thấy (cô) giáo vẽ cái gì trước ?
 - + Vẽ riêng từng bộ phận, từng đồ vật như vậy đúng hay không đúng ?
 - Sau khi HS trả lời, GV nhận xét : Vẽ trước từng chi tiết, từng đồ vật trong mẫu vẽ như vậy là không đúng và giới thiệu bài học về cách vẽ theo mẫu.
 - GV hướng dẫn HS quan sát, nhận xét H.1(SGK) bằng cách đặt các câu hỏi :
 - + Đây là hình vẽ cái gì ? (Cái ca)
 - + Vì sao các hình vẽ này lại không giống nhau ?
- Đồng thời, GV cầm cái ca ở các vị trí tương đương như hình minh họa (H.1) để HS quan sát, nhận xét.
- GV kết luận :
 - + Đây là hình vẽ cái ca. Nhưng các hình vẽ cái ca không giống nhau vì :
 - * Ở mỗi vị trí, ta nhìn cái ca một khác : có vị trí thấy cả quai, có vị trí thấy một phần cái quai, hoặc có vị trí không thấy cái quai.
 - * Ở vị trí cao thấp khác nhau, ta thấy hình vẽ cái ca cũng không giống nhau : miệng ca là hình tròn hoặc hình ô - van, là nét cong hoặc nét thẳng ; thân ca khi thấp, khi cao...

Các hình vẽ cái ca đều đúng với hình ảnh nhìn thấy được từ các vị trí của người vẽ.

+ Vậy như thế nào là *Vẽ theo mẫu* ?

Vẽ theo mẫu là mô phỏng lại mẫu bày trước mặt bằng hình vẽ thông qua suy nghĩ, cảm xúc của mỗi người để diễn tả được đặc điểm, cấu tạo, hình dáng, đậm nhạt và màu sắc của vật mẫu.

Hoạt động 2

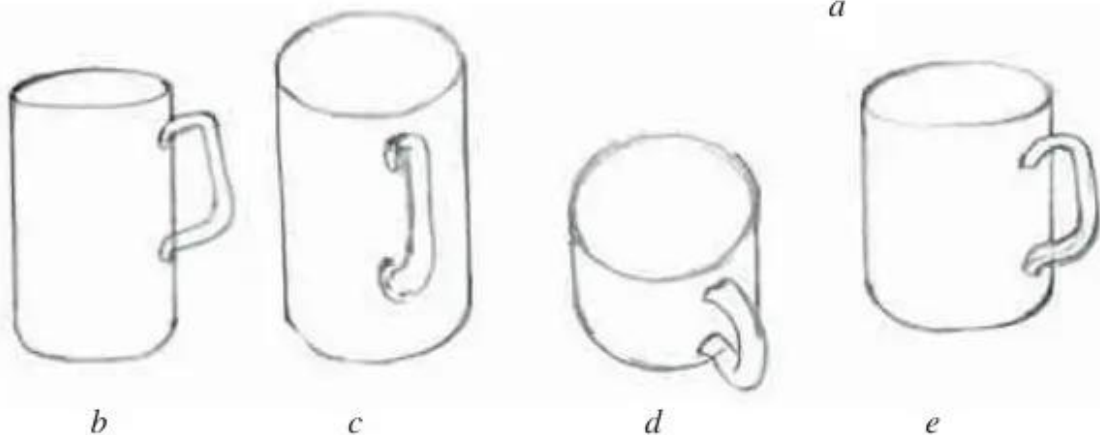
Tìm hiểu cách Vẽ theo mẫu

Quan sát, nhận xét mẫu :

- GV vẽ nhanh lên bảng một vài hình cái ca (Cái sai về kích thước : cao, thấp, rộng, hẹp ; Cái vẽ đúng, đẹp).
- HS quan sát hình vẽ và nhận xét để tìm ra hình vẽ đẹp, hình vẽ chưa đúng.

a

b

c

d

e

Hình 1. Hình vẽ cái ca

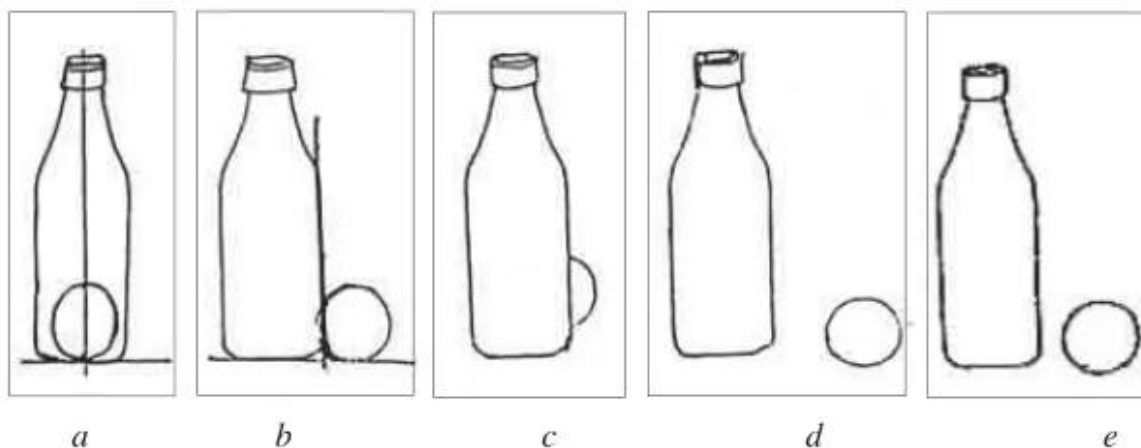
- GV nhận xét : So sánh với hình dáng của mẫu (H.1a) ta thấy :
 - + Hình 1b : hình thân cái ca cao và hẹp ngang.
 - + Hình 1c : miệng ca rộng như hình vẽ thì thân ca không thể cao như vậy được.
 - + Hai hình 1b và 1c đều không đúng tỉ lệ kích thước.

+ Hình 1d : hình miệng ca rộng, thân thấp là hợp lí, đúng với góc độ nhìn từ trên cao.

+ Hình 1e : tỉ lệ kích thước đúng, hình vẽ thuận mắt, đẹp hơn các hình kia.

Quan sát, nhận xét cách bày mẫu :

HS quan sát, nhận xét mẫu, tìm vị trí để bài vẽ có bố cục hợp lí (H.2).

Hình 2. Cách bày mẫu và bố cục bài vẽ

- GV đặt câu hỏi : "Theo em, cách bày mẫu nào có bố cục đẹp, cách bày mẫu nào có bố cục chưa đẹp ? Vì sao ?".

- Sau khi HS trả lời, GV tóm tắt các nhận xét :

+ Hình 2a : Cái chai và hình cầu cùng chung một đường trục, cùng hàng ngang. Bố cục bị thu hẹp.

+ Hình 2b : Cái chai và hình cầu đặt gần nhau quá và cùng hàng ngang. Có thể đặt hình cầu ở phía ngoài và che khuất cái chai một ít.

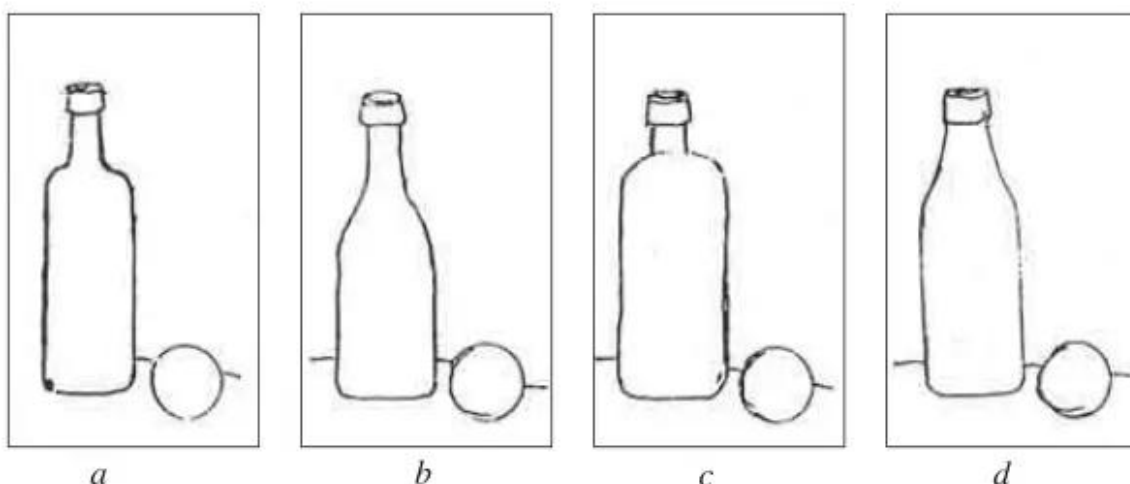
+ Hình 2c : Cái chai che phần lớn hình cầu, bố cục không đẹp, khó nhận ra hình phía sau.

+ Hình 2d : Cái chai và hình cầu xa nhau quá, bố cục bị "loãng".

+ Hình 2e : Vị trí cái chai và hình cầu như vậy là vừa, dễ nhìn, bố cục bài vẽ hợp lí hơn.

Quan sát, nhận xét đặc điểm của mẫu vẽ :

- GV yêu cầu HS quan sát và nhận xét đặc điểm, cấu tạo, hình dáng của mẫu .

Hình 3. Đặc điểm, cấu tạo của mẫu

- GV đặt câu hỏi : "Hình vẽ cái chai nào ở hình 3 đúng với mẫu hơn ?"
- Sau khi HS trả lời, GV rút ra kết luận : Tỷ lệ giữa các bộ phận sai sẽ làm cho hình cái chai không đúng, không rõ đặc điểm.

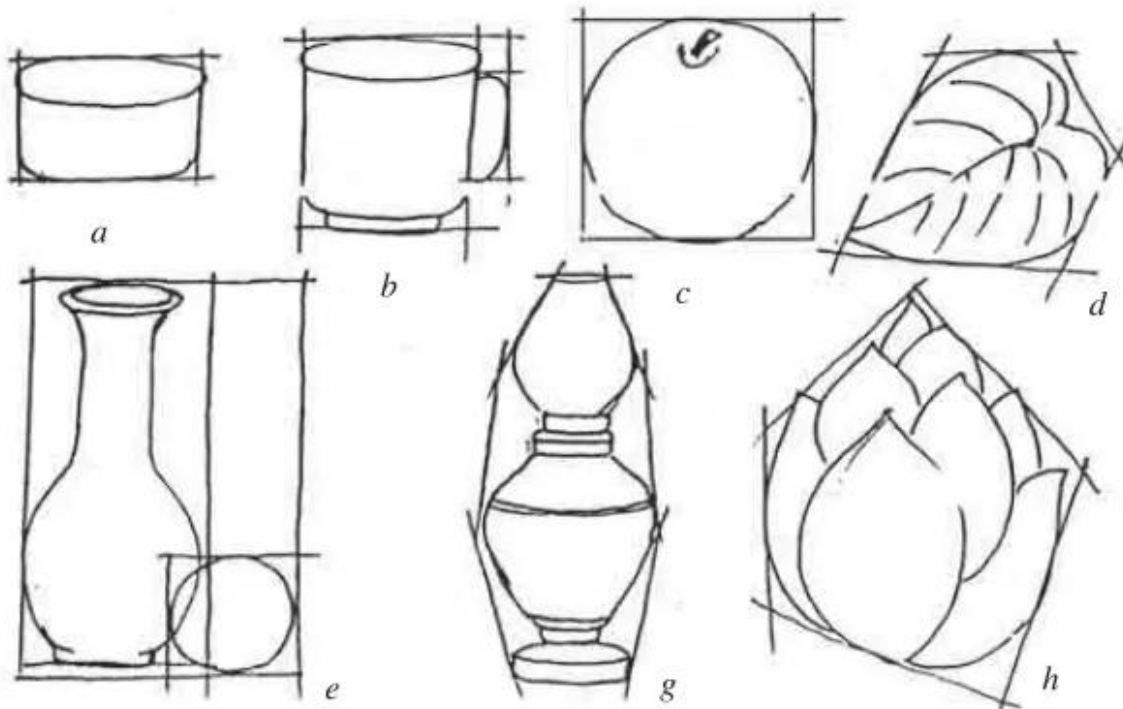
Cách vẽ :

Vẽ phác khung hình :

- GV đặt câu hỏi cho HS suy nghĩ trước khi giới thiệu ĐDDH : Vẽ như thế nào để có bài vẽ đúng và đẹp ?
- GV nhắc HS : Khi vẽ theo mẫu, ta không vẽ từng bộ phận mà vẽ từ bao quát đến chi tiết tức là vẽ khung hình chung của mẫu, của từng vật mẫu trước. Cụ thể là :

+ Ước lượng tỷ lệ của khung hình : so sánh chiều cao với chiều ngang của mẫu. Tùy theo hình dáng của mẫu, khung hình có thể là hình tam giác, tứ giác, hình tròn hay hình đa giác ... (H.4 a, b, c, d, e, g, h).

+ Vẽ phác khung hình sao cho cân đối với tờ giấy, dễ nhìn : không to, nhỏ hay xô lệch quá.

Hình 4. Khung hình

- + Dựa vào hình dáng của mẫu mà vẽ hình vào tờ giấy để ngang hay dọc cho bố cục bài vẽ đẹp hơn.
- + Nếu mẫu có hai hoặc ba vật mẫu, cần vẽ phác khung hình của từng vật mẫu (H.4e).

Vẽ phác nét chính :

- GV đặt câu hỏi : "Có khung hình rồi thì vẽ như thế nào ?" HS quan sát và nhận xét.
- Sau đó, GV hướng HS tới ĐDDH và nhấn mạnh : Có khung hình rồi nhưng không vẽ ngay những gì thấy ở mẫu mà cần vẽ phác các nét chính trước để có hình bao quát, cụ thể là :
 - + Nhìn mẫu, ước lượng tỉ lệ giữa các bộ phận.
 - + Vẽ phác các nét chính bằng nét thẳng, mờ. Những nét thẳng đó giúp ta vẽ các nét chi tiết dễ dàng, đúng hơn. Như vậy, ta sẽ có hình gần giống mẫu.

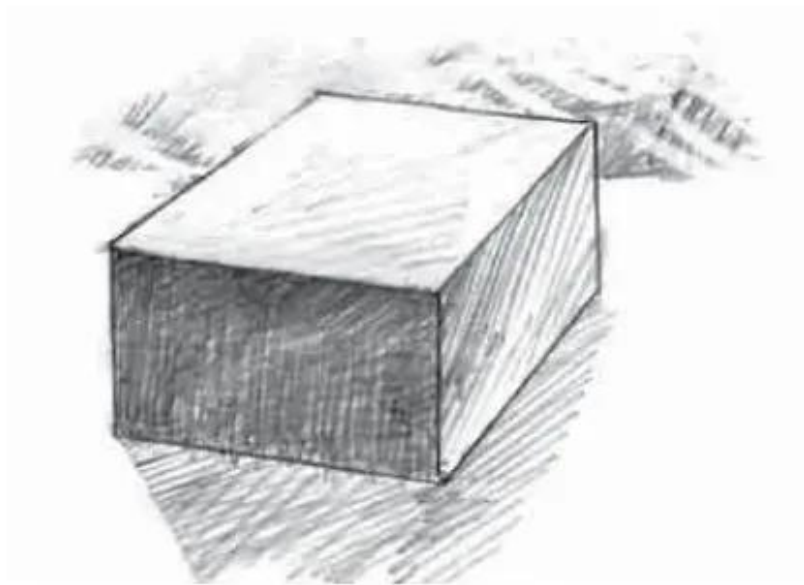
Vẽ chi tiết :

- GV hướng dẫn HS nhìn mẫu, đối chiếu với ĐDDH hoặc hình vẽ trên bảng và yêu cầu HS :
 - + Nhìn mẫu để điều chỉnh lại tỉ lệ chung nếu thấy chưa đúng.
 - + Nhìn mẫu để vẽ nét chi tiết trên cơ sở của các nét chính đã phác.
 - + Có thể vẽ nhiều nét mới đúng mẫu, không vội tẩy các nét thừa.
 - + Nét vẽ cần có đậm nhạt, không vẽ nét đều đều.

Vẽ đậm nhạt :

- GV cần giải thích cho HS về khái niệm "vẽ đậm nhạt" :
 - + Vẽ đậm nhạt làm cho mẫu có đậm, có nhạt, có sáng, có chỗ xa, có chỗ gần, tạo cho mẫu có hình khối như đang tồn tại trong không gian mặc dù vẽ trên mặt phẳng giấy.
 - + Vẽ đậm nhạt không phải là cao chày hay dùng bút chì "đi" cho bóng "nhảy". Độ đậm độ nhạt ở mẫu có ranh giới nhất định. Ở đồ vật có các mặt phẳng như hình hộp thì đậm nhạt có ranh giới rõ ràng. Ngược lại, ở đồ vật có mặt cong như hình trụ, hình cầu thì độ đậm nhạt chuyển tiếp mềm mại hơn. Ở những nơi trực tiếp nhận ánh sáng và nơi ánh sáng chiếu chéo (xiên) đều có độ đậm nhạt khác nhau.
 - + Các đồ vật khác nhau về chất liệu thì độ đậm nhạt cũng không như nhau :
 - * Các đồ vật bằng gỗ, bằng sành, thì có màu đậm hơn.
 - * Các đồ vật nhẵn, sáng thì độ đậm nhẹ, mềm hơn.
 - + Diễn chất là tả được chất của mẫu. Diễn tả đậm nhạt bằng chì đen nhưng làm cho người ta nhận ra đó là gỗ, thạch cao hay thủy tinh ... thấy được nó xù xì, khô, xốp hay mềm mại...(GV giới thiệu một số bài vẽ để HS hiểu rõ khái niệm).
- GV đặt câu hỏi : "Vậy vẽ đậm nhạt như thế nào ?" (HS quan sát mẫu, hình minh họa và suy nghĩ.)
- GV hướng dẫn HS cách vẽ đậm nhạt :
 - + Quan sát mẫu, tìm hướng chiếu sáng, phân biệt phần sáng, tối chính ở mẫu.

- + Vẽ phác các mảng hình đậm, nhạt theo cấu trúc của mẫu : theo chiều thẳng, cong, nghiêng, chéch như hình dáng của nó.
- + Nhìn mẫu vẽ và so sánh mức độ đậm nhạt của các mảng : đậm nhất, đậm vừa, nhạt và sáng. Độ đậm của mẫu không phải là độ đen nhất của chì. Tùy theo vật mẫu là gỗ, sành, thạch cao hay thủy tinh mà quyết định độ đậm nhạt của chì.
- + Diễn tả mảng đậm trước, từ đó so sánh tìm ra các độ đậm vừa, nhạt cho phù hợp.
- + Diễn tả đậm nhạt bằng các nét đậm, nhạt, dày, thưa đan xen vào nhau theo cấu trúc của mẫu (thẳng đứng, xiên, cong).

Hình 5. Bài vẽ tham khảo

Hoạt động 3

Đánh giá kết quả học tập

GV đặt câu hỏi theo nội dung *Hoạt động 1* để kiểm tra nhận thức của HS.

Bài tập về nhà

- Làm tiếp bài tập trong SGK.
- Xem mục II của *Bài 4* trong SGK.
- Chuẩn bị bài sau.